

Juryrapport studentenjury Europese Literatuurprijs 2020

De studentenjury heeft vijf romans gekozen die aansluiten bij maatschappelijke en interpersoonlijke vraagstukken die voor jonge generaties lezers relevant zijn. Soms is het een historische kwestie die licht werpt op de actualiteit, dan weer is de roman op de huid van de tijd geschreven, en wordt het heden rechtstreeks becommentarieerd.

Het herkennen van menselijkheid in uiteenlopende situaties en personages is een andere rode draad. Elk van de vijf geselecteerde titels is stilistisch van hoog niveau en buitengewoon goed vertaald. Dat leidt tot identificatie met belevingswerelden die ver bij de onze vandaan liggen en levert onvergetelijke leeservaringen op.

*

Meer dan een broer van David Diop,
vertaald uit het Frans door Martine Woudt (Cossee)

In *Meer dan een broer* beschrijft David Diop de Eerste Wereldoorlog vanuit een nog onbekend perspectief en geeft hij de frequent vergeten koloniale soldaat een stem. De Senegalese soldaat Alfa Ndiaye moet meevechten met zijn kolonisten, de Fransen. Zijn beste vriend, Mademba Diop, is ook naar het front gestuurd. Hij wordt vermoord en sterft in Alfa's armen. In zijn laatste momenten smeekt Mademba zijn vriend om een einde aan zijn leven te maken, maar Alfa kan het niet. Gedreven door schuldgevoel begaat hij vervolgens allerlei wandaden.

Meer dan een broer valt op vanwege de taal waarmee de gruwelen beschreven worden. Wie durft een loopgraaf met een vagina te vergelijken? Diop heeft een uitmuntend gevoel voor poëzie en maakt daar gretig gebruik van. Het resultaat is een waanzinnig mooi geschreven roman die de lezer dwingt te kijken naar een bloederige geschiedenis.

Hoewel de daden grof zijn, is de taal zacht en zelfs gevoelig. Dat laatste is ook zeker een verdienste van Martine Woudt. Het dikwijls schrijnende, meeslepende contrast komt dankzij Woudt schitterend uit de verf in de Nederlandse vertaling. Met haarfijn gevoel voor toon, klank en cadans weet zij de zangerige taal van Diop, met invloeden vanuit het West-Afrikaans, te treffen. Ook in het Nederlands leest *Meer dan een broer* als een gruwelijk gedicht.

*

Normale mensen van Sally Rooney,
vertaald uit het Engels door Gerda Baardman (Ambo|Anthos)

Sally Rooney vertelt in *Normale mensen* het verhaal van twee jonge geliefden die hun plek proberen te vinden in de wereld en elkaars leven. We volgen hen op hun reis van middelbare school naar universiteit en van provincie naar grote stad. Deze transitie legt de verschillen tussen de leefwerelden van de twee bloot. En dat gaat verder dan het verschil in populariteit op school of op de universiteit; ook de klasseverschillen in Ierland en de manier waarop die doorwerken in het dagelijks leven van beide personages, komen aan bod.

Normale mensen blinkt uit door rake observaties over sociale interactie, literatuur en politiek. Een ander sterk punt vormen de tragische misverstanden, onzekerheden en schijnbaar

impulsieve beslissingen, die het leven van (jonge) mensen tegelijkertijd zo moeilijk en zo interessant maken.

Gerda Baardman evenaart de finesse en het schrijfplezier van Sally Rooney in een elegante en levendige vertaling. Ook in het Nederlands roepen de dialogen, twijfels en drijfveren van de personages veel herkenning op.

*

M. De zoon van de eeuw van Antonio Scurati,
vertaald uit het Italiaans door Jan van der Haar (Podium)

M. De zoon van de eeuw is een verpletterende historische roman. In ruim achthonderd pagina's schetst Antonio Scurati de loopbaan van de toekomstige *duce*, de figuren om hem heen en bovenal de langzame en dramatische transitie van democratie naar dictatuur die Italië tussen 1919 en 1924 doormaakte. Mussolini wordt levensecht neergezet als de gewiekste opportunist die in de nasleep van de Eerste Wereldoorlog, in een uiterst complex krachtenspel, aan het langste eind trok.

Als we fascisme beschouwen als een 'rancuneleer', met andere woorden het gevolg van woede, onmacht en afkeer, dan heeft Scurati een rake analyse gemaakt. Er zijn maar weinig andere boeken die woede en onmacht zo treffend portretteren. Het valt moeilijk te bepalen waar we hem het meest dankbaar voor moeten zijn: het inzichtelijk maken van deze belangrijke periode in de Europese geschiedenis, of de duizelingwekkende kracht van zijn spannende vertelkunst.

Vertaler Jan van der Haar komt op vele fronten lof toe. Allereerst stilistisch: het ene moment voeren de lange, meanderende zinnen de lezer mee op een tocht door het Italiaanse landschap, dan klinkt er een haast militaristisch gedreun door in de cadans van het Nederlands. Het resultaat is van een hoekige schoonheid. Daarnaast vertaalt Jan van der Haar alle typen teksten die de roman rijk is, van krantenberichten tot de toespraken van de *duce* zelf, met evenveel verve in het passende register.

*

Het veld van Robert Seethaler,
vertaald uit het Duits door Liesbeth van Nes (De Bezige Bij)

In *Het veld* van Robert Seethaler komt de begraafplaats van het fictieve dorpje Paulstadt tot leven. Vanonder de grond klinken de stemmen van negenentwintig overleden inwoners, die allemaal terugblikken op hun leven. We leren over de achterkamertjespolitiek van de burgemeester, lopen met de postbode zijn ronde en leven mee met geliefden wier relatie ten einde komt of halen daarom juist opgelucht adem. Niet alleen kruisen de verhalen elkaar voortdurend en wordt zo de dorpsdynamiek geleidelijk zichtbaar, Seethaler speelt ook met hoor en wederhoor, zodat de lezer eerst met het ene personage sympathiseert en dan weer met het andere.

De levens van de dode Paulstadters zijn doorspekt met grote en kleine tragedies, maar de auteur verweeft zwaarte met humor, frisse ironie en alledaagse levenslust. Indrukwekkend is de stilistische veelzijdigheid waarmee hij alle sprekers een geheel eigen stem geeft en hen de lezer voor zich in laat nemen, hoe onsympathiek of zonderling zij soms ook zijn. Het resultaat is een legpuzzel van diep persoonlijke, invoelbare vertellingen die samen een dorpsgezicht vormen dat nog lang in het hoofd van de lezer blijft rondspoken.

Net als de auteur bewijst vertaler Liesbeth van Nes met *Het veld* in stilistisch opzicht van alle markten thuis te zijn. Haar gevoel voor zinsbouw en ritme laten de humor sprankelen. En welk personage ook spreekt, er valt geen woord uit de toon – of het nu de zelfingenomen prominent is, de barmhartige groenteman of de dorpsoudste van honderdvijf jaar oud. Zowel de terloopse als de intiemere dialogen klinken bijzonder natuurlijk. Kortom, ook in de vertaling worden de doden tot leven gebracht.

*

Lente van Ali Smith,
vertaald uit het Engels door Karina van Santen en Martine Vosmaer (Prometheus)

Lente is, na *Winter* en *Herfst*, het derde boek uit de schitterende seizoencyclus van Ali Smith. Met een cynische tirade wordt de maatschappijkritische toon vanaf de eerste bladzijde gezet. Toch klinkt de roman als geheel niet onverbiddelijk, maar eerder bezorgd en bevlogen.

Na de Trumpiaanse rant worden twee ogenschijnlijk ongerelateerde alledaagse levens beschreven die uiteindelijk samen zullen komen. Richard, de filmregisseur die rouwt om de dood van zijn beste vriendin, en Brittany, die werkt bij een uitzetcentrum voor vluchtelingen, raken nietsvermoedend verstrengeld in de plannen van de geheimzinnige twaalfjarige Florence. Ook de lente zelf krijgt een stem en blijkt niet alleen een tijd van verandering, maar ook van vriendschap en hoop te zijn.

Lente wordt gekenmerkt door een razendsnelle schrijfstijl met rake dialogen. Karina van Santen en Martine Vosmaer weten die vlotheid in het Nederlands fantastisch te grijpen. 'Leest als een trein' is een cliché, maar de term 'snelreinvaart' is op dit werk bij uitstek van toepassing. Met een arsenaal aan middelen waaronder originele woordspelingen, zelfverzonnen afkortingen en herkenbaar hedendaags taalgebruik, behouden de vertalers de *schwung* die ook het origineel kenmerkt.

24 juni 2020

De studentenjury van de Europese Literatuurprijs 2020:
Alma Mathijssen (voorzitter), schrijver en journalist
Koen Boelens, literair vertaler Engels
Zaza van de Koppel, student Rechtsgeleerdheid te Utrecht
Ilse Peeters, student Literair Bedrijf te Nijmegen
Max Tromp, student Geschiedenis te Leiden